

SZÉKELY HIRLAP

POLITIKAI S VEGYESTARTALMU KÖZLÖNY.

KIADÓ-HIVATAL:

Az ev. ref. főiskola nyomdájában.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS

NAGY-KÖZ ELEJE.

Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beíratásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.
Pesten, Zeisler M. hirdetést közvetítő intézete, Királyutca 60-ik sz.,
és J. Haasenstein és Vogler Bécsben (Wollzeile 9-dik sz.)

Megjelenik a lap

minden szerdán és szombaton, reggel,
NAGY FÉLÍVEN.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Negyedévre 1 frt 30 kr.
Félévre 2 „ 50 „

VÁLASZ

a székelyföldi közerdők és legelők el-
különítése fölötti eszmecserére.

A „Sz. Hirlap“ 46. és 47-ik számában, folytatolag, Hangásalji ur, — valódi nevét álnév alá rejtve „—“ a székelyföldi közerdők és legelők fölöstásáról irt, és az említett lap 33-ik számában kiadott cikkem ellen kikél és a székelységnek minden fiát egyenlő joggal illető elveim ezáfolatára egészen más és azoktól eltérő oly elveket állít föl, melyek századok során keresztül a székely nép közti átkos viszálykodást szüleményezték és a közös jog féltékenysége okul szolgáltak; egyik a másika iránti hidegséget, bizalmatlanságot nevelték elannyira, hogy még ma is a volt nemesi rendnek legjobb akaratú, s jóra törekedő czéljától is tart, kérkedik és nem bizik a volt primipilaris és pixidariális rend, mert régi nyomasztásait s megcsalatásait nem tudja feledni, az urbéreseket pedig egyikben sem helyeznek bizalmat és így a kaszti különbség és abból eredt jogféltékenység, bizalmatlansággal párosítva, tényleg még ma is megvan, megis lesz, mind addig, míg az idő és a kedélyeket kiengesztelő okos törvényhozás és részrehajlatlan igazság-kiszolgáltatás, azt végkép eltörleszti. — Minden mivel embernek oda kell törekedni, hogy az eféle viszályok köztünk gyökerestől irtassanak ki, a multon eléggé okoltunk, légyen köztünk egyetértés, a testvéri szeretet szelleme lengje át szívét az elsőől az utolsóig mindenkinek, tiszteljük jogát a szegénynek úgy, mint a gazdagnak, magán érdekeiket ne erőszakoljuk a közérdek felé, ily eljárásunk bizonyosan megtermi gyümölcsét. — De térjünk a tárgyra, mellőzvé a dologra nem tartozó egyes kitételeit ellenzőnek, melyek ugyse döntenek.

A magas kormány által czélba vett birtokszabályozás addig keresztül nem vihető, míg az apró székely birtokosok közt a közerdők és legelők föl nem osztatnak; mert sokkal számosabbak az oly birtokosok, kik székely örökséget birva, urbériségek nem lévén, s nemis vesztek; illetőségükből az urbéresek részére semmi sem mehet, hanem minden urbé-

resnek volt földesuráéból kell az illetőséget kiszakítani, azt pedig csak úgy és akkor lehet biztosan eszközölni, ha a földesuri illetőség előbb tisztába van hozva: igen de azt csak úgy lehet elérni, ha a közerdők és legelők azoknak tulajdonosai közt előbb fölosztatnak, az urbéreseké azután úgy szakaszthat ki a volt földesurakéból az ő számokra, különben a kormány e sajátsági jogn erőszakot követne el. — Hogy ez be ne következzen:

Én, látva, hogy a közerdők, s legelők fölöstása iránti vitatkozások miként és milyen tüzzel folynak: *mert egyik helység, az eddigi haszonélvezet szerint, — míg mások, telkek számához képest, — mások, füstszám szerint, — mások ellenben a mi a nagyobb rész, az egyenlőség alapján fejünkint vagy egyénileg kívánnák a közhelyek fölöstását oly nyomatékkal, hogy inkább vért ontanak, jogukat még sem engedik, végre némelyek a birtok arányt akarnák kulcsul vétetni, — tehát kész a bábeli zűrzavar; hogy az jó előre eltávoztathassék, miután mindeneket józanon megfontoltam, nemzetem javára, a székely nép jogának méltánylatából tettem kérdés alatti indítványomat, mely nem folyt az önzés forrásából, mert magam is urbériséget vesztett vagyok, vesztettem oly birtokot, melyből egy gyermekem megélhetne, mégis jónak láttam, annnyival, mennyit a közhelyekből az egyenlőség alapján, egy székelyt illet, megelégedni, ne hogy a több megkeserüljön, — mint történt az 1847-beli urbér hozatalával, — mely helyett jobb lett volna az örök váltságot, inkább az urbériség megszüntetését ekkor, s nem 1848-ban mondani ki, — de a birtok féltékenysége addig huzatta velünk az időt, míg rögtönözni képtelenítettünk, székely örökségünk egy részéből a miatt magunk forgattuk ki magunkat én a mult eseményekben bőven részesültem, a keserűség poharát eléggé kiürítettem, nem szeretném többé előfordulását; — embertársaink jogát ne csak a törvény, hanem az emberiség szempontjából; méltányoljuk mig arra időnk, s módunk van és vele el nem késünk.*

Adjunk a népnek ott, a hol csak lehet, de az ő jogát — mit feledni nem tud — tölle el ne vonjuk egyfelől, mikor

azt másfelől megismerjük. Tudjuk igen jól, hogy a birtoktalan székelyek miként csodítottak a hivatalnokok választására szavazni, egyesek érdekéért — a választásba őket a birtokosokhoz egyenlő joguaknak lenni megismerjük, azon közhelyek részesítéséből, melyeket velünk ők is élveztek s jelenleg is élveznek, érdekből zárjuk ki, tegyünk mindent érdekből, hallatlan dolog, — hová vezet az ilyen tappintatlanság? a joggal lobda gyanánt játszunk, — könnyű átlátás.

Az urbéresek unió következtében földszabadulván, az országtól ingyen birtokot nyertek, — a székelytől pedig elvétetvén a fegyver, egyebet semmit sem nyertek önköltségeken tett hosszas szolgálatjuk után, sőt az elszegényedett székelyek még vesztek, mert addig a tehetősebb székelyért katona szolgálatot tévén, mindennapi élelmeket az által biztosították, most azt nem tehetik, azért van a vasúti munkákra a két Oláhobani szüntelen vándorlás, az éhezőnek kenyérre van szüksége. — 1848. előtt 20 év alatt nem történt annyi kivándorlás, mint a mennyi most egy év alatt esik; — mégis az ilyeneknek a közhelyekből illetőségét — ha szintén szegénységök miatt mások házaiba laknak is, tüzet kell tartaniok és élniök — hasonló jogu testvérei vitázzák el? szomorító. Ilyen szegények mind a volt három székely rendűek közt találtnak. A törvényhozó figyelmét ez méltán kiérdemli.

Hangásalji ur fölhozza eszmecseréjében, hogy a közlegelők, erdők fölöstását rendező szabályokban az elkülönítés keresztülvitele kényszer útján is, meg van határozva, ez ugyis van, de ezt azon nagy számból álló székelybirtokosokra, kik a volt urbéresekkel semmi viszonyban nem állottak, s nem állanak, kiterjeszteni nem lehet, mert ezen szabály csak a volt földesurak és urbéreseik közti viszonyt tárgyalja, a többi birtokosokat nem kötelezi, mivel a törvényben ez az elv; *In Legibus expressa ligant, non expressa non ligane, vagyis expressa non nocent, non expressa nocent.* — Tehát, hogy a volt földesuraknak a közerdők és legelőköl illetősége az urbéri viszony nélküli többi közbirtokosok részétől külön választassék,

 Mai számunkhoz negyediv melléklet van csatolva.

jelesen megosztassék, oly törvény hozandó, hogy az osztályra azokat is kényszerítse és azon törvény legyen a székely törvényekhez és a székelyföld természetéhez idomítva, a megyékétől egészen megkülönböztetve, minthogy ezek attól egészen különböznek.

Birtokra birtokot halmazni tervez Hangásalji ur, mikor a közhelyeket birtokaránylag ajánlja fölosztatni, — mely az absolutismus kinövésének maradványa, — még pedig 1869-től 1848-ig bebizonyítandó közös haszonélvezet gyakorlatán, a mi nem kivihető, nem is elfogadható: mert hol van azon törvény a székelyekre nézve, hogy a kinek több birtoka van, többet, a kinek kevesebb kevesebbet, a kinek semmi birtoka sincs, semmit se kapjon a közhelyekből? — Ez valóban oroszlányi osztály lenne! — A birtoktalan székely élvezete mindég a közerdőt, épen úgy mint a szabad választást gyakorolta, mert a közerdőköl részét úgy kikapta, mint azon birtokos, ki most őtet attól megfosztani törekszik, élvezte a közlegető tehetségéhez képest, mert vagy egy malacot, kecskét, juhót, borjut, tehenet, vagy lovat tartott, a birtokarányi kules ezen jogától is megfosztaná, s nem lenne a szabad választást gyakorló társával egyenlő jogu; ha birtokaránylag esnék meg az erdők fölosztása, mi fogna történni, az erdős falvak közerdeibe erdő nélküli helységekből oda bebíró, de ottan birtokkal nem bíró és szabad erdőlést gyakorló székely atyáinkfiával? vagy talán az ilyeneket is zárjuk ki, tiporjuk össze székely törvényeinket, s egyesek jogait, — mert azok a Hangásalji ur nézete szerint communismusra vezetnek, — romjain állítsunk oligarchákat, — azután a szegénység élelmére rovjunk adót, mint Anglia, ekkor megástuk nemzetünk sírját, hogy belé temetkezzünk.

(Folytatjuk.)

Lónyay Menyhért beszéde

a képviselőház jul. 13-dik ülésén.

(Folyt. és vége.)

Megvallom, semminek sem örövendek annyira, mintha az államvagyonból nagyobb jövedelmet vagyok képes előállítani, miután ez által az adózók nem terhelhetnek.

Midőn az államvagyon jövedelmét elősorolom, szabad-e a t. ház türelmét egy érdekes, reám nézve nagy fontosságú részlet említése végett, igénybe venni? egy részlet végett, melynek eredménye egyébiránt az 1869-iki zárszámadásban fog kitűnni; s ez az annyit emlegetett temesvári fakérdés. (Általános fölkiáltások: Halljuk! halljuk!)

Sohol annyi visszaélés nem létezett, mint a kinestári erdőségek kezelésénél. Igyekeztem azokat megszüntetni, kiméletlenül, s már is négyszerezve van az államerdőségek tiszta bevétele. De sohol sem volt oly fényes az eredmény, mint a bégamenti erdőségeknél.

Midőn megtámadtattam azon szerződés miatt, melyet ezen erdők fájának értékesítése végett kötöttem, a ház előtt nyilvánítam, hogy megköttem a szerződést, mert az által hittem ezen erdők jövedelmét, mely 5 évi átlag szerint csak 20,525 forintot tett, legalább meghatszorozni, azaz

110,250 frttal növelni, tehát legalább 130,000 frtra emelni. Azonban az 1868. május 1-étől — 1869-ik évi május 1-éig eszközlött eredmény minden várakozásomat felülmuta; ámbár a szerződés szerinti tűzifamennyiség egészen ki nem vágattatható: az eredmény mégis következő volt: a vállalkozóknak átadott 44,533 öl fa, melyből 30,000 hasábfá, vágás és fuvarbérlevonása után értéke 188,419 frt 55 kr. 2604,996 köbláb műszerfa, 260,499 frt 60 kr, tőár és hulladék 6200 frt, mellékjöveldmek 54,930 frt, összesen 510,049 frt 15 kr, levonva ebből a kezelési költségek 63,096 frt, adót és egyéb terheket 37,332 frt, összesen 100,428 frtot, a tiszta haszon tesz 409,621 frt 15 kr. (Zajos helyeslés.)

Tehát az előbbi 20,512 frt átlag jövedelem meghatszoroztatott. (Hosszas élénk helyeslés.) Az általam kilátásba helyezett 10,250 frt jövedelem szaporulat helyett pedig volt 389,096 frt szaporulat; s ezen egy erdőség, mely a kinestári erdőknek alig $\frac{1}{5}$ -tödét teszi, sokkal többet hozott, mint a pénzügyminiszteri felelősök átvételét megelőzőleg 5 évi átlag szerint az összes erdőségek hoztak, melyek csakis 291,430 frtot jövedelmeztek. (Élénk éljenzés.) A műszerfa két évi vágásból lévén értékesítve, az ezután következő évek jövedelme rendesen 100,000 frttal kevesebbre számítható; noha másrészt az első évre kijelölt vágás téből 300 hold fejsze alá került; de jövőre is legalább 300,000 frt jövedelem kilátásba helyezhető.

Nem bántam meg tehát t. ház, hogy ezen szerződést megkötöttem; de azt bántam volna meg, ha hagytam volna magamat intidimáltatni s engedtem volna a pressiónak. (Hosszasan tartó éljenzés a jobboldalon.)

Köszönetet mondom a t. háznak, hogy talán az interpelláció keretén kívül megengedé néhány szóval ezen ügy állását megemlítenem: nem kértem volna a tények előadására engedelmet, ha újra meg újra azen kérdés vádkép nem használtatik ellenomben.

Az abonyi kerület érdemes képviselője ezekből meggyőződhetett, hogy mind az 1867. mind az 1868-ik évben fedeztük a bevételekből a kiadásokat.

Ha akarja tudni, hogy állunk a jelen évben, melynek már isten segédelmével felén túl vagyunk, erről is mondhatok valamit, noha válaszolhatnék neki úgy, mint válaszoltam egy alkalommal magántársalgás közben ezen ház azon egyik legkitűnőbb tagjának, ki az adrese vita alkalmával, aggodva azon következtéseken, melyek államháztartásunkban mutatkozó deficitből erednek, 12 millió frtra tette a jelen évnek deficitjét. T. barátomnak azt mondtam, hogy miután a jelen évnek nagyobb kiadásai a honvédség felszerelésének költségeiből erednek, ennek fődözésére pedig felhatalmazta a törvény a pénzügyminisztert, hogy 8 millió 400,000 pénztári utalványt bocsáthasson ki, kértem, látott-e már ilyen utalványt, és miután nem látott, mert nincs, mindaddig, míg ily utalványt nem látott, nyugodjék meg, mindaddig ne féljen az ideai deficitől. (Élénk tetszés.)

Pénzügyi eredményekről a jelen év közepén hajos határozott véleményt mondani. Részemről egy kötelességet látok magam előtt. A törvényhozás elrendelte és nekem érvényesítenem kell, hogy miután a bélyeg és illetékek bekeblezett hátrálékainak behajtásából rendelte, a ház ezen különbözetet fődözni, erre nézve az erélyes intézkedéseket megtegyem és meg is fogom tenni akként is, mit a t. háznak ezennel bejelentek, hogy a mennyiben ezen illetékek késedelmi kamataiból egy %-nál nem magasabb összegben is jutalmazást is kellene adnom, ezen módot is az adótorozás behajtása végett alkalmazásba hoztam.

Minthogy azonban ma — hála Istennek — adósak senkinek sem vagyunk, s minden kötelezettség, melyet a költségvetésben a pénzügyminiszterre méltóztattak ruházni, teljesítve van, mind a közös költségekre nézve, mind az urbéri kötvények kamatainak és törlesztésének fizetésére nézve, s általában bizonyára nem hallottak esetet, hogy a törvényes fizetés megtételében bárhol fennakadás fordult volna elő, nincs ok aggodalomra, s én részemről nem veszem el reményemet, hogy ha az egyenes adók aratás után jól folynak be, s a közvetett adók az év második felében oly eredményt mutatnak fel, mint az esztendő első felében, ez idén sem lesz deficitünk.

Minthogy a honvédség kiadási költségei az év második felében fognak folyóvá tétetni, gondoskodtam arról, hogy pénztári készlettel bírák, s erre nézve jelenttem, hogy a június 30-án lezárt pénztári állapot szerint a honvédfelszerelésre 2,050,756 forint volt kamatozólag elhelyezve sóbányai utalványokban, melyek minden nap értékesíthetők és a főpénztárban 5,857,240 frt létezett, s a vidéki pénztárak is úgy el voltak látva, hogy a jul. 1-ső napi nevezetes fizetéseket azok is fennakadás nélkül teljesíthették, még pedig aranyban és ezüstben egy millió 846,587, papírpénzben 2,944,779 s a többi fémváltópénzben, váltójegyekben 3 függő szállításban.

A t. képviselő urnak kiaggodalmát fejezte ki az iránt, vajjon a bírósági új szervezet költségei nem fogják-e az államháztartásban az egyensúlyt megzavarni és deficitet teremteni, azt válaszolhatom, hogy részemről nem esem kétségbe a magyar állam pénzügyének jövője felett, mert, mint az első költségvetés előterjesztése alkalmával kifejeztem azon nézetet, most is azon meggyőződésben vagyok, hogy miután a közjogi kérdések kiegyenlítése folytán elvállalt teher nem ment túl azon, mit megbírhathunk, és saját kiadásainknál a takarékoság megtartása mellett a jövedelmeknek biztosítására a törvényhozás van hivatva rendelkezni, képesek leszünk a háztartásban az egyensúlyt fenntartani. A közjogi kérdések szerencsés megoldása, s a kedvező évek már eddig is meghozták az államháztartásra nézve a kedvező eredményeket; az adóképeség növekedett minék legvilágosabb jele a közvetett adók folytonos emelkedése, s hiszem, hogyha a törvényhatóságok rendezése czélserűen keresztül vitetik, s egyébkint is a törvényhozás meg fogja adni a felelős kormányának mindazon eszközök fölötti rendelkezhetést, melyek különösen az egyenes adóknál és a közvetett adók némely nemeinél a törvények pontos végrehajtása czéljából igényeltetnek, s különösen tekintetbe véve azon hasznos beruházásokat, melyek a múlt két évben tétettek, s folytonosan tétetnek, a közlekedési eszközöknek nagy mérvbeni tökéletesítése folytán az állam jövedelmeinek növekedése biztosan előre látható. Nincs tehát ok aggodni, hogy ha bár a törvénykezési költségek jobb és rendesebb igazságszolgáltatás tekintetéből növekednének, ezt az állam el nem bírná, s habár a pénzügyminiszternek állása sok nehézséggel jár, mindamellett a magyar pénzügyminiszter, bárki legyen az, elmondhatja, hogy miután három évig deficit nélkül volt, képes az állam kiadásait fedezni, és remélhető, hogy jövőre is deficit nem fog előfordulni; s most midőn a ritka esetek közé tartozik, hogy a rendezetebb viszonyok közt levő államoknál is deficit elő ne adja magát, az ily pénzügyminiszter a szerencsésebb pénzügyminiszterek közé számítandó. (Élénk éljenzés a jobboldalon.)

Neumann Izrael váltóhamisítási bűnügye.

(Folytatás és vége.)

A végtárgyalás, mint e hirlap közelebbi számának „Vegyes” rovatában említettett is, több napig tartott, melyet naponta számos hallgatóság feszült figyelemmel kísért s melynek hosszadalmasságát a bünperbeli iratok nagy halmazán s az ügy bonyolultságán kívül főleg azon körülmény idézte elő: miként a megidézett számos tanuk, a vizsgálati eljárásnál, az előtt több évekkal jegyzőkönyvre adott vallomásaikra alig tudtak vissza emlékezni, ennél fogva vallomásaik hitelesítése csakis több közbe szőtt kérdések folytán történhetett meg, miből szintén azon tanúság meríthető: hogy lassu vizsgálati eljárásnál az igazságot kideríthető ténykörülmények a tanuk emlékében vagy elhomályosodnak, vagy szándékosan tév-utra vezethetnek a titkon működő gonosz iránytű által; de dacára mindezen akadályoknak sikerült a bíróságnak a kérdés alatti csalás bűntényét annyira kideríteni: hogy a közvélemény előre elítélte a vádlottat. Azonban a végtárgyalásnak befejezése után felszólítván a közügyész utóindítványa megtételére, azt elő is adta 2 óráig tartó idő alatt; előbb röviden ismételvén vádlottnak általunk már közlött mentségeit, azokat a végtárgyalás folytán

Folytatás a mellékleten.

igazolt érvekkel ismét megezáfolta, s annakutána a vádlottat terhelő gyanúkat sorolta fel részletesen a törvényekhez alkalmazva, s előre bocsátván azt: hogy vádlottnak gonosz szándéku hajlama volt megcsalni Bardoczt még életében, a midőn 1856. után, ennek intradámi malmát jövedelmi részlet fizetése mellett kezelvén, málom mesterét — Véber nevűt — arra kívánta birni: hogy rendes jövedelmükön felül, a Bardocz részére eső jövedelemből titkos uton tartassanak vissza egy részt a magok javára.. mit igazolt tanu Bartók Sigmond, eskü alatt tett vallomása által, kinek — mint orvosának — Véber beteggyáiban nyilvánította azon, a vádlott gonosz szándékára vonatkozó, ténykörményt. A mi szorosán a vádlottat terhelő összetetlalkozó jogos gyanúkat illeti... azokat a közügyész rendszerezve a következőkben sorolta fel:

1) A pesti szakértők véleménye szerint a hamisítónak, vagy hamisítást eszközölőnek a kezén egy olyan Alexis v. Bardocz, vagy Alexius v. Bardocz aláírással ellátott okmányoknak kellett lenni, melyet Bardocz sajátkezűleg írt alá, és a melyre a hamisító a hamisítást eszközölné, a Bardocz által alá nem írt fehér váltólevelet (blanquette) ugy a zálogokmányt is rátehetette és után-írhatta; ilyen Bardocznak valódi aláírásával ellátott okmányok vádlott kezén — saját beismerése szerint is — voltak... a vizsgálat rendjén a szakértőknek összehasonlítás végett átadott okmányok, s azok közül jelesen, mely közte s gróf Bethlen Sándor között 1856-ban jan. 18-án kötöttett s melyet Bardocz Elek mint tanu írt alá Alexius v. Bardocz aláírással, következőleg vádlott egy oly eszköz birtokában levén, melynek alkalmazása mellett a hamisítás elkövetethetett, ez gyanúok ellene a b. p. r. t. 138. § 1. pontja szerint.

2) A hamisított váltó és zálogokmány, mint a fennforgó büntény jelvényei, mindig a vádlott kezén voltak, míg neje azzal forgatmányozás után ns. Belső-Szolnokmegye törvényszékénél Bardocz halála után, ennek hagyatéki tömege ellen föllépett, mi gyanúok ellene a b. p. r. t. 138. § 8. pontja szerint.

3) Vádlott az 1861. ápril 11-én keltnek állított zálogokmány datumában az 1861. évszámban az előbb volt 3-mas számát 1-re igazította ki, a szakértők véleménye szerint, miáltal valószínűleg az 1863-ban elkövetett hamisítási büntényt kívánta meg hiusítani, mi gyanúok ellene a b. p. r. t. 138. § 11. pontja szerint.

4) Hersch Dub tanu eskü alatt vallotta, hogy 1864-ben az izraeliták husvétja előtt Déésen a két hid közötti utcán találkozván vádlottal, — ez előtte bevallotta a Bardocz Elek aláírásával ellátott 21,000 frtos váltónak meghamisítását, és kérte vádlottt őt arra: hogy venné rá Grünberg Náthánt a tanuskodástól elállásra s a vádlott ellen adott bizonyítványa visszavonására; ezen tanu a vizsgálat rendén való szembesítés alkalmával előbb vádlottat fölismerte, s csak azután módosította kissé vallomását oda: hogy épen határozottsággal nem állíthatja vádlott személye azonosságát... de ezen határozatlanságot elenyészteti azon körülmény: miként tanu előbb a három elébe állított egyén közül egyszerre vádlott személyére mutatott, és még az: hogy vallomása összefügg a tárgyi bizonyítékkal s minden más, a vizsgálat rendén fölmerült körülményekkel. Hersch Dub vallomását támogatja Junger Niessel Leib vallomásának benső tartalma, ugy Niessel Schwarz vallomása, mely szerint Hersch Dubnak a vádlott javára való izenetét vádlott hallgatva elfogadta. Jann Hersch Dub ellen vádlott annak bebizonyítására: hogy egymást nem ismerék, tanukat nevezett meg, de ezen tanuknak, névszerint: Markus Lövények, Noé Mihálynak, Jákob Hirsch és Blau Józsefnek 1864. augusztus 8-án és 9-én hallott tudomásuk utáni vallomásukból épen az jön ki: hogy Hersch Dub Grünberg Náthánt gyűlölte, vádlottal pedig közel ismeretségben állott, a midőn előtűk szándékosan kiszámított s vádlott bűnyüjére vonatkozólag kémlelő kérdéseikre ugy nyilatkozott: hogy azt a becsületes családot (a Neumannét, erről levén szó) nem buktatja meg. Ezek szerint tehát Hersch Dubnak közvetlen a vádlott által elkövetett büntényre vonatkozó vallomása az abban feladott tény körülményre nézve gyanúokat képez a b. p. r. t. 140. § 2. pontja szerint.

Liebetmann Ilka, Grünberg Náthánné eskü

alatt vallotta, s a végtárgyalásnál szemébe is mondotta vádlottnak: hogy ez nála 1864. május havában, Déésen megjelent, és férjét kérte 2000 frt kinalása mellett az ellene emelt tanuskodás visszavonására; ezen tanu előtt is bevallotta vádlott a kérdéses váltónak általa eszközölt meghamisítását. Ezen tanu ellen azon kifogást emelte vádlott: hogy őt férje Grünberg Náthán rávehette a hamis vallomásra, de a midőn ezen kifogását a vizsgálat rendén positive semmivel sem bizonyította egyfelől, másfelől pedig a Grünberg Náthán ellen épen a vádlott által saját érdekében bejelentett bűnper kimenetele bizonytalan: ha vajon vádlott fog-e rágalmazónak maradni — vagy pedig Grünberg Náthán — fog hamis tanunak nyilváníttatni —? ezen kifogása daczára vádlottnak, a Liebermann Ilka vallomása gyanú okot képez ellene a felhozott ténykörményekre vonatkozólag a b. p. r. t. 140. § 2. pontja szerint.

5) Dr. Scheitz Antal eskü alatt vallotta s a végtárgyalásnál is szemébe mondotta: hogy vádlott 1863. jan. 18-án d. e. mintegy 10 órakor hozzá ment az irodába, s legelőbb is azt nyilvánította: négy szemközti kíván beszélni, mire mindketten egy belső szobába vonultak, hol vádlott legelőbb is egy váltó biztosítása felől kért felvilágosítást, melyre dr. Scheitz mondá: a végett szükséges tudni a követelési összeget, az adós nevét, és a fekvőseget, melyre a betáblázás eszközölné; a vádlott egyelőre vonogatta magát nyilatkozni, de azután megnevezett egy intradámi malmot, mihez képest dr. Scheitz mindjárt megírta a zálogokmány mintáját, annak szövegében az adós neve helyett előbb N. N. betűket, azután Gr. Neuhausen írván be, — melynek fogalmát maga dr. Scheitz tisztázván le, azt vádlottnak átadta.

Vádlott azután tüstént kérte a tanut egy váltólevél mintája kikészítése iránt és —, de ebben már a vádlott feladása folytán beletette az Alexius Bardocz nevet és a 21,000 frtról szóló összeget. Ezen idő után vádlott járt még a tanunál 1863. ápr. 28-án és január 18-án, ugy 1864. nov. 14-én, mikor köztük mindig a Bardocz Elek azon váltójáról volt szó, melyben számmal 21,000 frt. betűvel pedig 120,000 frt volt írva —, mely tévedés fölött vádlott megdöbbenve tanácskozott a tanuval, s ezt felkérte, hogy beszélgetésök tárgyáról senkinek se szólnon.

Dr. Scheitz azt is állította vallomása rendén, hogy a kérdés alatti zálogokmány az általa készített minta-fogalom szerint állíttatott ki egy pár szó változtatásával, — ezt vallotta dr. Herer Henrik is, következőleg ezen tanuk vallomásai alapján a b. p. r. t. 269. §. értelmében igazolva van: hogy az 1861. ápril 11-én kelt zálogokmány hamisítását vádlott 1863. jan. 18. azaz Bardocz halála után kellett, hogy eszközölje. Nemkülönben azon időre esik a 21,000 frtos váltó meghamisítása is: mert egyébiránt arra vonatkozólag vádlott miért készítettett váltó-mintát dr. Scheitzal a Bardocz Elek nevére adreszálva: miszerint dr. Scheitzal a kérdés alatti hamisított okmányok minta-fogalmait megkésztette, az azok meghamisítására irányított kísérleti ténynek tekintetvén — ellene gyanú okot képez a b. p. r. t. 138. § 6. pontja szerint.

Hiában igyekszik tehát vádlott dr. Scheitz vallomását meggyengíteni azzal: hogy ő dr. Scheitznál nem 1863. jun. 18-án hanem jan. 15-én járt volna, mert ezen állítása hitelt nem érdemel, a midőn az azon ténykörményt igazolni kívánó tanuinak u. m. Pap Gligornak, Pollák Náthánnak és Hirsch Izsáknak teljes aggályosságuk előbb a vádlott mentségének megcáfólása során kimutattatott, a midőn azon körülményből: hogy vádlott Intradámból épen Bardocz marasztása daczára — Mihálovics Viktor, Bardocz Katalin és Bardocz Zsigmond vallomásaik szerint távozott el Vásárhelyre és ott Pollák Náthánnal és Hirsch Izsákkal tanácskozott a kérdés alatti okmányok felett, — és ezeknek a dr. Scheitz által készített fogalom mintákat megmutatta, — épen az következők: hogy ezekkel szövetkezett a kérdés alatti okmányok meghamisítására. Ugyanezen körülményből ki magyarázható vádlott ezen tanui közül a Pollák Náthán által a végtárgyaláskor fogalmazott zálogokmány minta hasonlósága a kérdés alatti hamisított zálogokmány fogalmával, kinek — saját beismerése szerint is — vádlott megmu-

tatta volt a dr. Scheitz által fogalmazott mintát, s azt számításból észében jól megtartván, ahhoz hasonlót könnyen írhatott a végtárgyaláskor. Mindezen ténykörmények szintén a vádlott ezen tanuinak aggályosságát növelik, s annál fogva vallomásaik hitelét bizonyerőre annál kevésbé emelhetik, mivel több tanúknak u. m. Mihálovics Vikornak, Bardocz Katalinnak, Földvári Mihálynak, Bardocz Zsigmondnak, Steinbach Józsefnek és Johan Datrichnak vallomásaikból kiderült, hogy 1863. jan. 15-én vádlott M.-Vásárhelyt nem lehetett.

6) Bardocz Elek 1863. jan. 18-án történt halála előtti terhes betegségében, az érintett év januárja 14-én kezdőleg 18-ig nyilvánítá: miként ő minden nagy tartozásait kifizette, még Neumann Izraelnek sem tartozik, kivéve a málom kezelése feletti számadásból felmerülhető kis differenciát, — melyre nézve számadás vizsgálatot fűntezett el, — melyet Mihálovics Viktor a Bardocz veje, az érintett január 15-én Neumannal meg is tartott; mit igazolnak Földvári Mihály, Mihálovics Viktor, Bartók Zsigmond, őrnagy Szöcs Albert — tanuknak vallomásai... mi gyanú ok vádlott ellen a b. p. r. t. 140. § 4. pontja szerint.

Ezen gyanú okot támogatja vádlottnak azon beismerése: miként ő az 1863. jan. 15-én tartott számadás alkalmával tanu Bartók Zsigmondnak azt nyilvánította: Bardocz neki többel nem tartozik csak vagy 2000 frttal; viszont vádlott 1863. febr. 1-én Mihálovics Vikorral tartott végleges számadás alkalmával többszöri felszólítások után is esketett tanu Posepnyit Ferenc és Bardocz Katalin előtt ugy nyilatkozott; már egészen quítek mindenre nézve. Ugyanezt a gyanúokat távolról támogatja a Bardocz halála előtti korból gr. Botlen Sándor vallomása, ki előtt Bardocz 1861. jul. 20-án határozottan nyilatkozott, hogy vádlottnak semmivel sem tartozik. Ezt tanusítja némileg módosítva Püspöki Antal vallomása is, ki előtt 1862-ben Intradámban vádlott épen saját házánál — a Bardocz adósságáról levén szó, azt mondotta: Bardocz másoknak csak 100 frt contoal tartozik, neki pedig vagy 3-5000 frttal, de a 21,000 forintról szó se volt.

7) A kérdés alatti 21,000 frtos váltólevél homályosan, tökéletlenül és kétértelműleg van kiállítva:

— a midőn abban számmal 21,000 frt, betűvel pedig 120,000 frt van írva,

— a midőn abban a váltó összeg értéke, vajon az pénz vagy portéka volt-e? nincs kitéve,

— a midőn abban a sincsen megjelölve: az elfogadó tudósítással vagy anélkül fizessen-e? egy szóval, annak olyan kellei hagyattak ki számításból, hogy azt tetszése szerint lehessen maghamisítani.

A kérdés alatti zálogokmánynak is szövege szintén oly tökéletlen és kétértelmű, a midőn az harmadik személyben adja elő a költött tényáltást, tanuk aláírására számítva, mégis azt csak egyedül Bardocz Elek írta alá — azért valószínűleg, mert vádlott nem kaphatott tanukat rá.

Ezen okmányoknak tehát oly homályos, tökéletlen kiállítási modora vádlott ellen gyanúokat képez a b. p. r. t. 139. § D. 1. pontja szerint.

8) Vádlottnak vagyoni állása sem engedte meg, hogy 1860. május 5-éig Bardocz Eleknek 21,000 frtot kölcsönözhesen, mi igazolatik Jantel Káhn, Goldsmidt János, Grosz András és Ercmann Hirsch tanuknak vallomása által, és a mi gyanúok ellene a b. p. r. t. 139. § D. 6. pontja szerint.

9) Vádlott önmentségére felhozott s előbb előadott nyilatkozataiban többször hamis önvédelembe jött — a többek között ugvanis akkor:

a) Midőn állította, hogy már 1858-ban Bardocztól 18,000 frtról szóló váltót birt volna, illetőleg tanukat nevezett meg, — de ezen tanu, mint előbb kimutattatott, nem voltak képesek azt igazolni.

b) Midőn a kérdés alatti váltólevélre nézve vádlott előbb azt állította, hogy azt Bardocz állította ki s írta alá csakis az ő jelenlétében; azután később négy évvel ugy nyilatkozott, hogy azon alkalommal Pap Gligor és Schändal Kiva is jelen voltak; máskor megint azt mondotta Bús Károly tanunak, hogy azt Bardocz egy iskolás gyermekkel íratta.

c) Midőn állítá, hogy a kérdés alatti zá-

logokmányt N.-Szebenben Kinnsbrunner Kain fogalmazta, azután négy évvel később ismét erősíté, hogy azt M.-Vásárhelyen Pollák Náthán fogalmazta.

d) Midőn állítá, hogy 1863. jan. 15-kén nem volt Intradámban és ott nem számolt Miálovics Victorral Bardocz életében, minek feltenkezője, mint előbb előadatott, ki van mutatva.

Mellőzvéen vádlottnak még több apró hazugságait — ezen fentebbi és döntő körülményekre vonatkozó hamis énvédelmei ellenében gyanuokoknak tűnnek fel a b. p. r. 281. §. I. pontja szerint.

Ezen közeli gyanuokokon kívül merültek fel vádlott ellen a vizsgálat rendén több távoli öt terhelő gyanuok is, melyeknek:

a) Bardoczról maga vádlott vallotta, hogy eszélyes, gondos, előrelátó ember volt — tehát róla nem lehet feltenni, hogy olyan rosszul szerkesztett és csalásra intézett okmányokat, melyeknek a kérdés alattiak, aláírása által elfogadta volna.

b) Bardocz személyes ügyességéről azt se lehet felténni, hogy ha vádlottnak 21,000 frttal adása lett volna 1860-ban, azt 1862-ben a sajátudvarhelyi jószágá árából ki ne fizette volna; valamint vádlotról, mint ügyes üzleti emberről se lehet felténni, hogy ő mint Bardocz felhatalmazottja kezelvén azon jószág vételi árát — a 25,000 frtról szóló obligatiokat, azokból magát ki ne elégitette volna — nemcsak — sőt inkább hogy azokból épen vádlott közbenjárása által Bardocz másoknak több ezreket kölcsönözzön.

c) Az 1862-dik apr. 25-én felvett jegyzőkönyv tanúsítása szerint vádlott, mint falusbíró, jelen volt Bardocz Elek intradámi jószágának, melyhez a malom is tartozott, a Fekete László árvái részére történt megbecsültetések, s azon alkalommal még sem említette fel, hogy az intradámi malom neki már azelőtt le lett volna kötve.

d) Hasonlóképen Bardocz halála után, ennek hagyatéka összeírásánál jelen volt vádlott, mint falusbíró s akkor se adta fel 21,000 frtos követelését a hagyaték ellenében, sőt inkább az arról fölvett leltár szerint vádlott, mint a hagyaték 3200 frttal adása jelenik meg.

e) A 21,000 frtos váltólevél csak Bardocz halála után mutatott be illetékezés végett a naszódai adóhivatalnál és táblázattal be. Miért nem tette meg ezen lépéseket azelőtt? Miért nem mutatta be a kérdés alatti okmányokat azelőtt is valamely nyilvános hivatalnál, vagy legalább miért nem szolította fel Bardoczot életében ezen követelése megfizetésére nézve ünnepélyesen, bár pár érdektelen tanu előtt? miért titkolta azon követelését? miért döbbsent meg vádlott előbb csak Bardocz halála után a 21,000 frtos váltóban látható ellentétet az összesre vonatkozólag? Talán 1860-tól fogva a mindig kezén volt váltólevélbeli anomáliát nem vette észre? Üzleti ember lévén, annyi ezereket kölcsönözzön, s még se vegye észre? Pollák Náthánnak illetőleg utasítást adott — s még se vegye észre? ezt csak oly ember hiheti el, ki a büntényt magát meghusítani kívánja.

Ezen távoli gyanuok a b. p. r. t. 142. 143. §§-ain alapulván, csak fokozzák az előbb elősorolt közeli gyanuok bizony-erejét, melyek összehasonlítván, s egymást bensőleg gyámolítván a szakértői vélemények összhangzólag alanyilag is bizonyítva van a b. p. r. t. 279. és 280. cikkei értelmében az: hogy a kérdés alatti vádlottnak és zálogokmányoknak meghamisításukat vádlott Neumann Izraelnek kellett eszközölni, ugyanazért — a közügyész kérte — ötlet a b. t. k. 198. §. 200. §. 201. §. a) pontjában körülírt és b. t. k. 203. §. szerint büntetendő csalás büntényéért ítéletesen büntösnök marasztalni el, s rája nézve a büntetési idő tartamát illetőleg a súlyosított körülményeknek az enyhítőkkel való összevetése után 6 évi súlyos börtönbüntetést indítványozott a bünvádi eljárás költségei megfizettetése mellett, a káros kárát igénybe nem vehetvén a közbejött kibékülés miatt.

Ezután védő ügyvéd, Kozma Endre adta elő igen érdekes védbeszédét, melyet a t. szerk. ur engedelmével — szintén óhajtanánk közreadni. *)

Evel be lön végezve ez érdekes tárgyalás,

*) Talán, ha lapunk szük köre engedendi. Szerk.

s másnap az ítélet kihirdetése következett, mely — mint e lapok már említék — öt évi súlyos börtönrre szol.

Egy hallgató.

Színház.

(M. P.) Mult szombaton Szombati jutalmára: Pajkos diákok és Fehér Othello. E lapokban egyszer már olvasám e dicséretet: „a legkerekébb előadás.” Megbocsát, a ki azt mondta, de vagy ellene kell mondanom állításának, vagy a cigány supertativust kell használnom, s erre meg „a legeslegkerekébb” jelzőt alkalmaznom. Valóban a zsufolásig megtömtözött nézőtér, ugyszólván, ki sem jött a vidor nevetésből, melyet sokszor a habota forte-ja és a taps fortissimo-ja váltotta föl.

Fehér Othello Prielle, Desdemonája Danecz Nina, Cassioja Fehérvári Antal s Emiliája Körösiné volt. E kis bohóság egészen életté vált a nagy kedvvel s jól játszó színészek kezei között. Priellet még ily tüzzel és sikerrel játszani nem látók; a mindenre fölfortyanó s ok nélkül féltékenykedő férjet élethiven, s a mi legfőbb: minden tulzás nélkül ábrázoló. Fehérvári sajátos alakjával és hanghordozásával méltán érdemelt tapsokat, s a tulzás módja sem érheti annyira, mint a minap, Friczi szerepében. Óhajtandó volna, hogy mint Krumm Eliás is bemutassa magát, mert, mint halljuk s hisszük is, jól személyesíti. Az összehasonlítás így teljesebb lenne. Körösiné — mint rendesen — jól beletalálá magát kisded szerepébe s az ártatlannak hitt ámitót természetesen állította elénk, valamint Danecz N. is, bár néha akkor is nevetett, mikor sirnia kell vala.

A pajkos diákok ép oly kielégítőleg folyt le. A személyek ugyan kissé groteszkek s így nagy önmegtartóztatás kívántatik hozzá, a színész részéről, hogy a tulzás (rendesen több tapsal fizető) örvényét kikerülje, de annál több dicséretet érdemel p. o. Kassay (Geyer J.), ki a szélsőségek kikerülésével, mégis élő s egész alakot állított elénk. Valódi zsugori volt, a szokott vastag vonások nélkül. Dicséretet érdemelnek még: Szombati (Flek), ki egész kedvvel játszott s elemében volt, és Erdélyi Ottilia (Frinke), ki kedvesen is énekelt s kivált az angol jelmezben ügyesen is játszott. Körösi Berta, az átöltözött festész dalait szépen adta elő, Körösi K. pedig — a kocsmáros szerepében — szokása ellenére ismét álmoskodott.

Másnap (jul. 25-kén) Dunanan. Dicséreteinket itt már szűkebben oszthatjuk. A dalok gyöngén mentek, a karok akadoztak, a zenészek is sokhelytt hibáztak. Zenészeiket jobban fölhangoltathatná a karmester. Dunanan apót — Szombati helyett, ki hihetőleg gyöngélkedett, ámbár a rendezőség nem jelentette — Barkó L. adta és pedig, tekintve a rögtönzést, elég jól. A legtöbb dicséretet Kassay érdemelte (Patroklus), ki mind jelmezével, mind művészi bárgyuságával egyike volt a legjobb Patroklusoknak, kiket láttunk, pedig láttuk e szerepet Vincétől is, a budai népszínházban. Prielle (Tympanon) megint jó kedvében volt, ugy szintén Kovácsics Erzsi (Leokadia) is.

Gerecsnét, művészi énekével, jellemző játékaival s tegyük hozzá: szép öltözékeivel sajnáltuk e sok badarság és készületlenség közepe. E környezetnél egy egész fővel volt magasabb.

S végül egy szót a rendezőséghez. A holttestek bönözölását az orvosnővendékek egész szenvedélylyel üzik, mert tanulnak rajta, megismerik belőle az élő testet, hogy gyógyítsanak. Ha-

nem ők sem ülnek ki épen nem aesthetikai manipulatiojukkal a piacra. Ha a színész urak és asszonyok tanulmányozni kívánják az immoralitás cadaverét, a cancan szemérmelenségét: ám tegyék a színpalak mögött, de ne a közönség előtt, mely ugyan — a mint látszott — ujjong neki, de inficiatitak is általa. A szégyentelenség soha aesthetikai hatást nem tehet, a színésznek pedig, ha circusi cloronná aljasulni nem akar, másra törekedni nem szabad! A művészet muzsája pirulhatott mult vasárnap.

KÜLFÖLD.

FRANCZIAORSZÁG. A miniszterválság végre be van fejezve. A volt miniszterek közül 5 megmaradt; új 4 van kinevezve. Azonban az új helyzettel egyik párt sincs megelégedve. A középpárt kijátszva látja magát, a baloldalt pedig a császár, míg császár, bajosan tudná kielégíteni, ha akarná is; még a kabinet közvetlen hívei között is nagy a zavar. A félrendsza-bályoknak ez volt s lesz mindig eredménye.

A párisiakra különösen kedvetlenítőleg hatott a Rouher senatus elnökké történt kinevezetése. Ebből azt gyanítják, hogy a császárnak csakugyan nincs céljában a komoly reform. E gyanítást, csaknem biztos következtetéssé teszi a császár közönyének egyik közelebbi czikke. E cikk nyilvánosan hirdeti, hogy azon egész változásnak, mely az alkotmányban és személyekben történt, csak alárendelt fontossága van. A császár nem bizza magát a parlamentarizmusra, mely őt le is tehetné.

ANGLIA. Az angol alsó- és felsőház között fölmerült válság, ugy látszik, békésebb irányzatot vett. Említettük, hogy az alsóház, a felső által tett változtatásokat a billen visszavetve, ismét visszaküldötte a felsőházhoz. A felsőház elhatározta, hogy módosításait fenntartja. Ezt illetőleg, a miniszterek azon hitben: hogy a peerek későbbre talán más gondolatra térve, a bill jelen alakjának megtartása által, nem fogják saját állásukat s az állam békéjét veszélynek kitenni; nem hoztak semmi tényleges határozatot, akkorra tartva fenn ezt, ha majd a bill tárgyalása be lesz végezve.

Különben mindenfelé népes népgyűléseket tartanak, melyek mindannyian a peerek módosítványai ellen kérvényeznek.

Londonban közelebből népes gyűlést tartottak, a nők szavazatjoga ügyében. A sok kitűnő szónok között Jon Stuart Mill volt a legkitűnőbb. Abban állapodtak meg: hogy a nők kizárása a szavazatjogból igazságtalan, s a miniszterium ez ügyben a legközelebbi parlament elé törvényjavaslatot terjesszen.

OLASZORSZÁG sem épen példányképe a parlamentarizmusnak. A helyett, hogy a kamra az elibe vitt fontos ügyeket tárgyalta volna, apróságokkal töltötte el a drága időt. Nem intézte el a hadsereg reformját, nem az Egyiptom s Olaszország közötti egyenes hajó-összeköttetést. Miután pedig ezeknek elmaradása az államra nagy kárral jár: a miniszterium kénytelen lesz rendeletekkel életbe léptetni. Ebből újból összekötözés származik a miniszterium és kamra között.

ROMÁNIA. Az elkényesztetett, s különben sem egészséges gyerek, hosszas sirással sem tudván kicsikarni ez egyszer magokat megemberelt szüleitől, beteges szeszélye kielégítését végre abban hagyta a sirást. Atyja megjegyzésére: azonban csak hogy már elhallgattál; sietett vissza dureszkodni: hogy de bizony nem halgattál ő el; csak pihen. Így tesz Románia is vagy tesznek, legalább némely kormány férfiai, is hirlapjai. Mig engedett időt, a legképtelenebb módon nyilatkozó harcziás szellem, az ott különösen szükséges béke műveiről gondolkozni; alig némultak, az ott oly rosszul, hogy ne mondjuk idétlenül hangzó harezi sip; ismét újból kezdődött. Csak pihent. A bész agyarkodás ismét megújult. A tüzzel vassal való keresztes hadat újból prédikálják ellenünk. Pedig, tőlünk élhetnek.

A szomszédsági viszonyról fogva érdekünkben állván, a havasföldiek hangulatának ismeretése, szükségesnek véljük a „Romanulu”-nak az osztrák-magyar dualismus ellen írt cikkéből

némelyeket közölni. Azt írja idézett lap: „mi mindent mozgásba hoztunk, hogy a románoknak minél többet ártassunk; hogy rólunk ugyan azt mondhatni, mit a Bourbonokról: semmit sem tanultak, és semmit sem feledtek; hogy mi minden jobb nézet előtt szemet hunyva, kelet meghódítására törünk: hogy Napoleonnál, meg a porosz kormánynál áskálódunk ellenük. Végül így nyilatkozik: „Ausztriának végre azon meggyőződésre kell jutni hogy a dualizmussal csak a szándéklatainak szolgált és ha nem akar elveszni, a foederatio-ra kell törekednie“.

Az efélékkel egyszerre, az új hadügyminiszter Manu intézkedett hogy a katonai őrmesterek minél gyorsabban terjesztethessenek. E célból elrendelte hogy, az elemi iskolákban, a katonai tudományok elemeit is tanítsák. Közélebről Amerikából 18,000 darab fegyver érkezett. Mindez szép kilátás lenne szegény fejünknek, ha a szomszéd oly erős lenne, mint a milyen haragos.

TÖRÖKORSZÁG s Egyiptom félhivatalos lapjai szüntelen harczt folytatnak egymással. Az egyiptomi „Nil“ egyenesen felszólítja az alkirályt, hogy szakadjon el Törökországtól, s tegye fejére a faraok koronáját. Ezzel szemben a török félhivatalos lap, egyenesen elcsapását követeli a kormányzónak, mint a ki legszentebb kötelességeit szegte meg. Ezekkel, úgy látszik összefüggésben van a török félhivatalos azon hire is, hogy az egyiptomi alkirály, egy amerikai házzal szerződésre lépett 60,000 fegyver szállítása iránt. E hírhez azt is hozzá teszi, hogy ahoz nem kell magyarázat.

SVÁJCZBAN a békeliga központi bizottsága elhatározta hogy az idei béke congressust szeptember 14—19-ére hívja össze. Melyen a francia szabadelvűek közül is, számosan készülnek megjelenni. — Ezen kívül is, minden állam a béke műveivel van elfoglalva, vasutak tervezésével, tanügy javításával. Például Graubünden Canton, alkotmány átvizsgálásakor, mult hó 27-kén, egyik cikkül elfogadta: hogy a fölügyelet a tanügy körül, kivéve a vallási, s egyházi tárgyakat, az államot illeti; a népoktatás kötelező s annak ápolása, igazgatása a községek feladata; az államnak kötelessége, hogy a népnevelés ügyet minden irányban tökélyesítse, s azon községeknek, melyek a szükséges kötségek fedezésére képtelenek, segélyt nyujtson. Az ily törvénynek, mely aztán nem marad csak papi-ron, látszik áldásos következése a svájciak mind viszonylataiban.

A marosvásárhelyi városi tanácsnak

becses figyelmébe ajánljuk a kolozsvári lapokban megjelent következő cikket: „Kolozsvár városának közigazgatási tanácsa f. hó 6-kán a következő közérdekű hirdetést bocsájtotta ki:

Tapasztaltatván, hogy a város területén, ennek lakosai között számtalan oly cseléd perlekedések merültek s merülnek jelenleg is fel, melyek a közigazgatási jogszolgáltatást nem csak nagy mértékben megnehezítik, de sőt oly akadályokat is gördítenek elő, minek következtében a gyakorlatba vett szokások ellenére, törvénysértés, s a gazdák és cselédek jogainak megrövidítése nélkül hathatós intézkedéseket tenni nem lehet, az igen gyakori kellemetlen esetek kiküszöbölése szempontjából a tanács felhiva érzi magát s az 1863-dik évi február hó 4-én 468—1863 sz. a kibocsátott hirdetésre való hivatkozással, következő szabályok szoros megtartását rendeli.

1-ör Minden gazda, ki szolgálatába bármely cselédet szándékszik befogadni, köteles mindennek előtt a cseléd előbbeni gazdájának elbocsátási bizonyítványát előkérni, s csak azután fogadni be szolgálatába, ha előbbeni gazdájától végleges elbocsátásról tökéletesen s minden kételyt kizárólag meggyőződött, — megjegyeztetvén, hogy a cselédnek, ha idegen; községi; ha városi, tizedi bizonyítvánnyal kell ellátva lennie. 2-ör. A fennebbi pont szigorú megtartása mellett befogadott cselédet köteles minden gazda, a befogadástól számított 3 nap alatt a kebli kapitányi hivatalnál beiratni és számára tartózkodási-jegyet eszközölni, melyen a szolgálat idejének tartama és a bér összege tisztán följegyzendő lesz. A beiratásnál a cselédnek is szükségképen jelen kell lennie, hogy kérdés esetében

kifogást, mi számtalanszor tapasztaltatott, ne tehessen. 3-szor. Minthogy a szolgálatát kedvetlenül és hanyagul teljesítő cseléd tartása gazdájára nézve felettébb terhelő; ennél fogva magasabb intézkedésig megállapittatik, hogy azon cseléd, ki havi időre szegődött, 14 napi, ki pedig félévi, vagy egész évre hat héti felmondás után minden akadály nélkül kiléphet szolgálatából. Ezen felmondási idő letelte előtt pedig, betegségi esetét kivéve, gazdája által elbocsátatásra semmi szín alatt igényt nem tarthat. — Azonban, hogy a felmondás érvényes lehessen, annak a kapitányi hivatal előtt kell megtörténnie, hol jegyzésbe fog vétetni, a felmondási időnek ezéja az lévén, hogy azalatt a gazda más cselédet, a cseléd pedig más gazdát keresessen magának. 4-szer. A felpénz adása és elfogadása percztől fogva a szerződés felbontatlan s a felpénz, egyik mint a másik fél által vissza nem vonható. A cseléd tehát felpénzezés után szolgálatba lépni köteles; a gazda pedig, ha a beszegődött cselédet felvenni vonakodik, a kikötött szolgálati idő tartamának szem előtt tartása mellett a felmondási időre bér- és élelmezéssel tartozik. 5-ször. Azon gazda, ki az 1-ső és 2-dik pont szabványai ellenére fogadna be és tartana cselédet, legelső rajta éretése alkalmával 5—10 frt. ismétlés esetében kétszerézet pénz-bírságon fog elmarasztatni, mely a városi szegények pénztárába foly be, — azon cseléd pedig, ki előbbeni szolgálatában létele későbbi beszegődése alkalmával a gazda előtt eltitkolná, vagy szolgálatát hanyagul és hűtlenül teljesítené — méltó szigorú büntetés alá fog vonatni, valamint azok is, kik valamely cselédet szolgálatba félben hagyására csábitnak. 6-szor. Mi a fennebbi pontokban a cselédekről mondatott, ugyanaz áll a pinczerek, pinczérnők és egyéb szolgálati viszonyban álló egyénekre is. 7-szer. Az 5-dik pontban a cselédtartó gazdákra kimért pénz-büntetés alá esnek mindazon háztulajdonos- és vendéglősök is, kik lakóik, vagy szállóikat 3 nap alatt beköltözésük, vagy beszállásuk után a kebli kapitányi hivatalhoz bejelenteni elmulasztják.

A lehetlenségek, közé tartoznék-e ez üdvös intézkedést M-Vásárhely szabad királyi város területén is mielőbb életbe léptetni, s az által azon botrányosan meglazult viszonyoknak, — mi itt gazda és cseléd között uralkodik, s mely inkább Amerika őserdei közé, mint a szabad székely nép fővárossához illenék, — ha nem is rögtön véget vetni, legalább enyhítésére az első hatályos lépést megtenni?! Videant consules! —

(Beküldetett).

VEGYES.

* **A vallás és közoktatás ügyi m. k. miniszter** Balázs Lőrincz, m.-vásárhelyi ref. tanítót a zaránd-hunyadmegyei tanfelügyelőséghez tolluokká nevezé.

* **Hermann Otto** muzeumi őr kértére kijelentjük, hogy a helybeli főiskola rovargyűjteményének általunk említett kiegészítéséhez ő, a maga részéről, csak a munkát ajánlotta föl.

* **A ns városi tanácshoz** azon két kérdést vagyunk bátrak intézni, hogy hol akadt föl azon rendszabály, melyet a rendőrség — a képv. testület meghagyásából — a bérkocsikra nézve kidolgozott, de még mindig életbe nincs; és mi az oka annak, hogy a helybeli zenekar, melyre a város költségeket tesz (csak a karmesternek 200 frtot fizet évenként) az idén talán egyszer vagy kétszer muzsikált nyilvános helyen?

* **A m.-vásárhelyi r. kath. algymnasium** most megjelent tudósítványából a következő adatokat vesszük át: a második félévben a tanító személyzet állott 7 tanárból; tanuló volt a 4 osztályban: 131; ösztöndíjt kapott 20. A jövő évi beiratás kezdődik f. évi okt. 1-én, az előadások okt. 3-án.

* **Egyik emberbaráti egyesületünk** vezetője általunk emlékezteti a városi tanácsot és Fehérváry Antal urat, hogy a szini idény folyta

alatt nem kellene feledni azon régi jó szokást, mely szerint a városunkban mulató s élő szintársulst egy-egy jótékony előadást szokott tartani egyik vagy másik egyesület javára.

* **Jövő szombaton**, mint halljuk, a jeles tehetségű és komoly igyekezetű Kassay jutalomjátéka leend. Fölhívjuk rá előre is a színházlátogató közönség figyelmét és pártfogását.

* **Az erdélyi honvédség** főparancsnoksága, a „M. P.“ biztos értesülése szerint, városunkba fog elhelyeztetni. Adja isten. Ugyanazon lap már kandidálja a követségről lemondandó Petri Ádám helyett — Berzenczey Lászlót. Vajon melyik hír biztosabb?...

* **Távirdei viszonyaink**, kormányunk minden igyekezete dacára, néha oly zavarba jönek, hogy p. o. Pestről Marosvásárhelyre — harmadnap érkezik meg a sürgöny. E késedelem legfőbb oka az, hogy Vásárhely máig is N.-Szeben felé kapja sürgönyeit Pestről. A leghitelesebb forrás után irhatjuk, hogy e baj gyökeres orvoslát várhatjuk legközelebb, városunk is egyenes összeköttetésbe tétetvén Pesttel. Az illető, ki velünk ez örömdetes hirt közlé, azt is hozátette, hogy eredményt egy egyszerű magán felszólalásnak köszönhetni, mely figyelmezteté az illető közeget a bajra. Lám uraim, oda tul, egy kis jóakaratu közreműködés mindnyájunknak hasznára válnék. — Csakhogy ehez jóakarat volna szükséges, a mi távol esik a kákán bogot kereső piszkolódástól.

* **Zilah városa** egy nagy házat (16 szobával, istállóval, melléképületekkel) 4 holdas kertjével s egy kisebb házat (8 szobával) ajánlott föl 20 évre minden díj nélkül a honvédelmi miniszteriumnak, s ezenkívül katonai laktanya építésére is kötelezte magát, ha a honvédkerületi parancsnokság Zilahra tétetik. Máriaffy honvédezredes ki is küldetett már ez ügy megvizsgálására. — Maros-Vásárhely olvassa el ez ujdonságot!...

* **Horváth Boldizsár** igazságügyminiszter Lónyay és b. Wenckheim miniszter-társaival Balatonfüredre utazott családjához. Több száz ember ment eléje a partra, a férfiak feketébe öltözve. Zászlók lobogtak, mozsarak dörögtek, és Simon tihanyi apát üdvözlé, megemlékezvén az országházban történetekről is. „Jól fog esni szívemnek, — mogdá a minister többi közt, — hogy oly helyen pihenhetem ki magamat, hol a természet szépségei mellett részvétteljes szívekre és jó barátokra találok.“ Megéljenék, s kis leányok virágokat nyujtottak át neki. S ujra dörögtek a mozsarak, s a minisztert zeneszó s éljenek mellett kísérték, ki kocsin, ki gyalog a Kocsi-Horváth-nyaralóig, hol családjával lakik.

* **A tengerészeti s kereskedelmi tanoda Fiumében**, (Magyar- s Osztrákhonban az egyetlen magánintézet hajóskapitányok s kereskedők számára,) november hó 4-én kezdendi meg 18-ik tanfolyamát. Azon szülők-, gyámok- és tanulóknak, kik ezen intézet felől, körülményesebb tudósítást óhajtanak az igazgatóság részéről ezen intézet programja, kívánság szerint, ingyen elküldetik. Miután az intézet már több magyar ifjat számlál növendékei közt, az igazgatóság gondoskodott arról, hogy a magyarnyelv az intézet tan- és felügyeleti személyzeténél méltón képviselve legyen.

Bécsi börzei árkelet.

(1869. jul. 26-an).

5% metalliques	63.40
5% nemzeti kölesön	72.90
1860 államkölesön	104.40
Bankrészevény	757.—
Hitelrészevény	303.60
London	124.75
Ezüst	121.75
Arany	5.90
Erd. földt. ment. kötvény	79.—

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

SZÁSZ BÉLA.

HIRDETMÉNYEK.

Sz. 529. 1869.
(79)

HIVATALOS.

1—3

Árlejtési hirdetmény.

Folyó 1869-ik év augusztus hó 16-án d. e. 10 órakor alóli mérnöki hivatal irodájában, a marosvásárhely-tordai államút $2\frac{3}{8}$ (jelenleg brassói államút $11\frac{6}{8}$) mértföld szakaszában eső és 20 számmal jelelt hidjavítását illetőleg, — a főméltóságú m. kir. közmunka és közlekedési miniszteriumnak idei július hó 7-én 8210—1869. sz. a. kelt magas rendelete folytán, nyilvános árlejtés fog tartatni, mely alkalommal az említett hid javítási munkát a kevesebbet kívánónak ki fog adatni.

E végre van engedélyezve összesen 627 frt 05 kr.; vállalkozni kívánók az árlejtés megkezdése előtt a fent irt összeg 5% bnatpénzül letenni tartoznak, mely összeg vállalkozó által 7%-ra mint a vállalat biztosítékára kiegészítendő.

Az árlejtés tetteles megkezdése előtt írásbeli ajánlatok is elfogadtatnak, a melyekben azonban, az ajánlati összeg számmal és betűvel, tisztán kiírandó, valamint a bnatpénz készpénzben, vagy államkötvényben melléklendő, azon kijelentéssel, hogy az ajánlattevő az építés feltételeit tudja és azoknak megtartására magát kötelezi.

Az építési terv, valamint az árlejtési és írásbeli ajánlatok az árlejtési határidő előtt alóli mérnöki hivatal irodájában, a rendes hivatali órák alatt betekintheők.

Maros-Vásárhelyt, 1869. július 19-én.

A m. k. mérnöki hivatal.

NEM HIVATALOS.

(43)

7—12

Óvakodni kell az utánzásoktól.

Oly jó mint az arany,
É K S Z E R örökké-tartó
a talmi arany

A ki e tárgyat valódi minőségben akarja birni, az forduljon az egyesült
Nr. 16. iparesarnokhoz Bécsben, Praderstrasse Nr. 16.

Nem tévesztendő össze Nr. 26-al.

Az ékszerek tartosságáért írásbeli kezesség vállaltatik.

Brilliant ékszer.

Legfinomabb készítmény, még az ismerőt is csalódásba ejti. Ez ékszer valódi talmiaranyba van foglalva, az utánzott gyémántok legfinomabban kőszőrült hegyikristályból vannak, melyek élénk tűzöket soha sem veszítik el, s más ékkövek is felismerhetlenül vannak utánozva.

1 mellű 1.50, 2, 3, 4, 5 frt. — 1 pár fülbevaló 1.50, 2, 3, 4, 5 frt. — egy pár inggomb 1, 1.50, 2, 3 frt. — 1 pár kézelőgomb 1.50, 2, 3 frt. — 1 férfi 1, 1.50, 2, 3 frt. — 1 brillantgyűrű, legfinomabb 1, 1.50, 2, 3 frt. — 1 keresztcske, mint nyakék 1, 2, 3 frt.

Véssett talmiaranyékszer.

1 lánc, talmi aranyból 1.50, 2, 2.50 kr. — 1 nyaklánc 2.50, 3, 4 frt. — 1 gyönyörű női nyakék keresztel 1, 2 frt. — 1 mellű 80 kr. 1, 1.50, 2, 3, 4 frt. — 1 pár fülbevaló 80 kr. 1, 1.50, 2, 3 frt. — 1 köteg óra-függelék 40, 60, 80 kr. — 1 medaillon 50, 80 kr. 1, 2, 3 frt. — 1 pár inggomb 30, 50, 80 kr. 1 frt. 1 pár kézelőgomb 40, 60, 80 kr. 1 frt. — 1 férfi 50, 80 kr. 1, 1.50, 2 frt. — 1 mellű, fényképre 1, 2 frt.

Korall ékszer, talmi-aranyaljjal.

1 mellű 1, 1.50, 2, 3, 4, 5 frt. — 1 pár fülbe-

Hihetlen de mégis igaz!

1 valódi angol, tűzben finoman aranyozott ezüst chronometer-óra, kettős fedéllel, finoman emaillozva és kristály-üveggel, valódi finom talmi-aranyláncszal és medaillonnal, a legfinomabb tokban 20 frt.

Egy valódi angol ezüst chronometer óra egyes fedéllel és kristály-üveggel, láncszal, és medaillonnal, tokban 17 frt.

Angol ezüst hengerórak kristályüveggel és másodperc-mutatóval, láncszal és medaillonnal tokban 10 frt.

Ugyanazon hengerórak a legfinomabb tűzaranyozással, csecebecsével 12 frt.

Ezüst horgonyórak kristályüveggel, ugróra 15 frt.

Női órak ezüsből, kristályüveggel, kised alak-

Tömör arany-ékszerek.

1 gyűrű igaz gyöngyökkel 1.80 kr. — 1 gyűrű türkissel és gyöngyökkel 2.50 kr. — Gyűrűk különféle kövekkel, mint chrysoprat, türkis, jaszmin, arany-opal, opál stb. 2.50, 3, 4, 5 frt. — Nagy tömör arany pesét-gyűrűk, vésésre alkalmas kövekkel, 3.50, 4, 5, 6 frt. — Nehéz aranygyűrűk, valódi erdélyi gyémánttal kirakva, 5, 6, 7, 8 frt. — Ugyanezok gyűrűk valódi gyémántokkal 6, 12, 15, 20, 25 frt. Ugyanazok igaz gyöngyökkel 4, 5, 6, 8 frt. — Arany fülbevalók párja 2, 3, 4, 6—10 frt. — Arany fülbevalók, valódi erdélyi gyémántokkal 7, 8, 10, 12, frt. — Arany mellű, 2, 3, 4, 5, 6, 7—12 frt. — Egész kellék, arany mellű és

való 1, 1.50, 2, 3, 4, 5 frt. — 1 pár inggomb 80 kr. 1, 1.50, 2 frt. — 1 pár kézelőgomb 1, 2, 3 frt. — 1 férfi 1, 1.50 kr. — 1 hölgy nyakék 2.50, 3, 4 frt. — 1 karperecz, 2, 3, 3.50 kr. — 1 füzér vágott korall 16 kr. — 1 füzér gömbölyű korall 30 krajczár.

Email-ékszer.

Pompás kivitelű tűzmozáncz, talmi-aranyon: 1 mellű, 1, 1.50, 2, 3 frt. — 1 mellű, valódi kórral és emailal díszítve, 2, 3, 4, 5 frt. — 1 pár fülbevaló 1, 1.50, 2, 3 frt. — 1 egész email-készlet; mellű és fülbevaló brillantokkal 3.50 kr. — 1 pár emaillozott inggomb 60, 80 kr. 1 frt. — 1 pár emaillozott kézelőgomb 80 kr. 1, 2 frt. — 1 medaillon 80 kr. 1, 1.50, 2, 3 frt. — 1 email-gyűrű, 60, 80 kr. 1, 2 frt. — 1 emaillozott láncz 1.50, 2 frt. — 1 női-láncz 2.50, 3.50 kr.

Gyöngy-ékszerek.

Sodronymű foglalványban.

1 gyűrű gyöngyökkel 2.50, 3, 4 frt. — 1 férfi gyöngyökkel 1, 2, 3 frt. — 1 mellű 1.50, 2, 3, 4, 5 frt. — 1 pár fülbevaló 1.50, 2, 3, 4, 5 frt. — 1 gyönyörű női nyakék brillant-zárral és sziveskével, brillant és rubinnal, 3.50, 4, 5, 6, 8 frt.

ban, legfinomabban tűzaranyozva, nyakláncszal, tokban 15 frt.

Arany (3-as számú) női órak, ugróra, kristály-üveggel 22, 24, 25, 27 frt.

Órak talmi-aranyban, kettős fedéllel, savonette, másodperc-mutatóval, kristályüveggel és csecebecsével, egy valódi talmi aranyláncszal és medaillonnal együtt tokban 15 frt.

Miniatur óraasztalok zeneszerkezettel 15 frt. Gyönyörű nagy szivar-szekerények, zeneszerkezettel 15, 18 frt.

Madár-sipláda, tiszta hangokkal, 4, 6, 8 zenedarabbal, 4, 4.50, 5, 6 frt.

Ezen angol zsebdórakért 5 évi jótállás vállaltatik.

fülbevalók tokban, 6, 8, 10, 15—30 frt. — Inggombok, aranyból, párja 1.80, 2.50, 3, 4, 5 frt. — kézelő gombok párja 3.50, 4, 5 forint. Férfi nyak-kendőtűk 1.50, 2, 3, 4, 5 frt. — Gyönyörű női nyakék, keresztcskével 5.50, 6, 8 frt. — Arany keresztcskéek, bársonyszalaggal 1.50, 2, 3, 4—6 frt. — Tömör arany-medallonok, 2.50, 5, 6, 8, 10 frt. — Valódi korall (keresztcskéek aranyval 1.50, — Arany óralánczok férfiak és nőknek, rövidke 13, 18, 20—30 frt. — hosszuk 20, 25, 30, 40, 60—200 frt. — Arany gyöngy-kapcsok 80 kr. 1, 1.50, 2 frt. — Jegy-gyűrűk 2, 4, 5, 6 frt.

A t. cz. közönség saját érdekében tisztelettel felkérjük, hogy bármely megrendeléseit egyenesen az iparesarnokhoz intézze, mert csakis akkor nyújthatatik kezesség az árak valódiságáért.

Száz meg száz régi ismerősünk állandó részvéte a birodalom minden részéből, valamint Német-, Olasz-, Oroszországból, és az egész Levantéből, a legjobb biztosítékot nyújtja a külmegbizások pontos és szigorú elintézéséről. Képes árjegyzékek díj nélkül és bérmentesen elküldetnek.

(78)

1—4

Van szerencsém a t. cz. közönséggel tudatni hogy üzletemet leszállított áron eladom, és érdekében leend mentől elebb üzletemet becses látogatásával szerencsétetni annál is inkább, mivel courans árucikkem eladásával később azon előnyökben, mint mostan, nem lesz szerencsém részesíteni.

Vagyok különös tisztelettel
Kábdebó István.

(77)

2—3

Hirdetmény.

A marosvásárhelyi ev. ref. főiskola az erdélyi h. h. egyház főtanácsának 110—1869. sz. a. engedély folytán eladóvá tette M.-Págoosán a Skúrtában fekvő 14 holdnyi, szántó, kaszáló és egy lakházból álló birtokát. A nyilvános árverezésre f. év augusztus 22. d. e. 11 óra tűzetett ki; — kikiáltási ár 1000 frt o. é.

Ugyanezen engedély folytán eladóvá van téve irt főiskolának M.-Bándi 44 holdnyi szántó, kaszáló, szőlő, legelő és belső telekből álló birtoka. Árverésre f. év augusztus 29. d. e. 11 óra tűzetett ki; — kikiáltási ár 2000 o. é. forint.

Mindkét jószág a kitűzött határidőben, az illető helység házában, a kikiáltási áron felyül legtöbbet ígérőre, azonnal leveretik.

Venni szándékozők, mindkét jószágra nézve a kikiáltási ár 10%-ját, készpénzben vagy árfolyam szerinti értékpapirokban, teendik le árverező biztos kezeibe. — A további feltételek az illető községi előljárásnál vagy Maros-Vásárhelyt, alóli mértől megtekintheők. M.-Vásárhelyt, 1869. július 22.

Göldner Nándor,

ref. főiskolai pénztárnok, kiküldött árverező biztos.

(76)

Ház, eladó. 2—3

A szentgyörgy-utczában, a fehér-báránhoz címzett ház eladó.

Értekezhetni az ügyvivősegi és eszközlési irodában.

(„Déak Ferenc“-utca Bárdosi János ur 297. számú házában.)

Ezen iroda minden néven nevezendő rendeléseket elvállal és eredeti bécsi, vagy külföldi gyári árban meghozatja, minden provízió nélkül.

Bécsi árjegyzékekkel ellátva, a t. cz. megrendelő uraságok a rendelés feladása előtt már megtudhatják a kívánt cikkek árait.

(65)

5—25

Sirkövek,

Gerendai Antal, márvány műgyarából
Pesten.

Vörös márványból, porosz gránitból, vagy terméskőből darabja 8 forinttól kezdve egész 3000 forintig, valamint minden építményi művek, szobrok, fehér márvány asztalok gyári árban megrendelhetők Maros-Vásárhelyt

Fogarasi J. Demeter kereskedésében, és ugyanott a siremlékek dusan kiállított **Albuma** valamint az árjegyzékek megtekintheők.